

AZ AUTÓKÖZLEKEDÉSI TUDOMÁNYOS KUTATÓ INTÉZET KÖNYVTÁRÁNAK  
DOKUMENTÁCIÓS MUNKÁJA.

A könyvtár - intézeti szervezési elnevezéssel dokumentációs osztály - feladata az ATUKI állandó és átmeneti munkálatainak, a magyar automobiltechnika fejlesztési, a közlekedési vállalatok fenntartási, valamint a közlekedésügy szervezési és gazdaságossági kérdéseit illető kutatási megbízások dokumentációs ellátása.

A közlekedéstudományi, a motorkisérleti, a gépjármű-kisérleti, a technológiai osztály /az utóbbin belül: hegesztő, fémszóró, galvanotechnikai, vegyi, hőkezelő és anyagvizsgáló laboratórium/, a mechanikai üzem, valamint az Országos Porlasztóbeállító Szolgálat a Intézet nevéből sejthetőnél sokkal kiterjedtebb működési területet jelent, a dokumentációs osztályra pedig nagyon sokrétű feladatot ró.

A könyvtár multja:

Az Intézet s vele együtt a könyvtár is az Országos Automobil-kisérleti Állomásból fejlődött ki, 1951-et követően.

A könyvtár első vezetői, dr. László Gyula és Dr. Herepei Árpád szakképzett könyvtárosok voltak, és ez a körülmény meg is mutatkozott a könyvtár megalapozásánál. Már induláskor a zárt soros, mechanikus elrendezést választották raktározási rendszernek, osztályozási rendszernek pedig az Egyetemes Tizedes Osztályozást. A szakkatalógus mellett a szerzői, illetve címszó-katalógust is felállították. A folyóiratok beszerzésére kezdettől fogva nagy súlyt helyeztek. A folyóiratok feltárására csak esetenként került sor, rendszerint címfordítás formájában. A címfordításokról nem készítettek kartonokat, a fordításokat azonban szakrendben nyilvántartották.

A könyvtár jelene.

A könyvtár állománya jelenleg: 5792 könyv, kb. 2500 fordítás / = kb. 5000 könyvtári egység/ fotókkal, kb. 300 egység intézeti tanulmány.

Folyó évben 79 külföldi és 42 hazai folyóirat jár. A dokumentációs osztály közvetlenül az igazgató alá tartozik.

Az igazgató a munka irányítását a legutóbbi időkben a főmérnök útján látja el. A fotólaboratórium külön szervezeti egység, a könyvtárnak esetenként nyújt csak segítséget.

A szabványügyeket 1958 óta a könyvtártól különválasztották, és függetlenített szabványügyi előadó intézi, az ujitási ügyekkel együtt. A szabványlapok az ő, ill. a részlegek kezelésébe kerültek, a könyvjellegű szabványgyűjteményeket és katalógusokat azonban továbbra is a könyvtár kezeli.

A könyvtári munka az utolsó másfél évben elsősorban dokumentációs jellegű volt. Ezt a minőségi változást a vezetőség úgy biztosította, hogy a munkaerők számát előbb egyről kettőre, majd háromra emelte, bár a harmadik dolgozó munkaidejének felét nem dokumentációs munka köti le. Mind a három munkatárs főfoglalkozásu vizsgázott "üzemi könyvtáros", akik ebben az évben résztvettek az OMK négyhónapos dokumentalista tanfolyamán is. A dokumentációs osztály vezetője okl. gépészmérnök, 3 nyelven aktív, további 3-4 nyelven passzív nyelvtudása van. A másik két dolgozó idegen nyelvi ismerete is módszeresen bővül.

A könyvtári munka dokumentációs jellegének erősödése már a könyvek feldolgozásánál megnyilvánul. Az alapvető és összefoglaló művekről beérkezésükkor elemző címleírást is készítünk. A régebbi állomány ilyenirányú feldolgozása is - a szabadidőtől és a szükségletektől függően - folyamatban van.

Folyóiratok feldolgozása. A szláv nyelvű folyóiratokról teljes tartalomjegyzék-fordítást készítünk. Ezeket papírra gépelve beragasztjuk a vonatkozó folyóiratokba. Az írógépen többszörözött szlávnyelvű tartalomjegyzék fordításokat az osztályvezetők külön is megkapják. Az osztályvezetők pedig ezek közül egyes cikkekre külön is felhívják a kutatók figyelmét.

A három hetenként stencilezett sokszorosítással megjelenő "Dokumentációs Tájékoztató" /bulletin/ az utóbb említett tartalomjegyzék-fordításokból csak egyes címeket közöl.

A Dokumentációs Tájékoztató alakilag A/4 formátumu, mindkét oldalon szöveget közlő, folyóirategységenként tagolt, válogató jellegű, címfordításokat nyújtó dokumentációs gyorsszolgáltatás, rendszeresen közli

1. az időközben szerzeményezett könyvanyagot,
2. az Intézet által rendelt fordításokat,
3. /általában/ a megtekintésre beküldött könyveket és
4. az Intézetnek járó 79 külföldi folyóirathból készült, válogatott címfordításokat.

A dokumentációs osztály vezetője minden beérkezett folyóiratot átnéz, nyelvre való tekintet nélkül, azért, hogy a teljes anyagról áttekintése legyen. Fontos cikkekről az érdekelt kutatókat már ekkor értesíti telefon útján. Az angol és francia nyelvű folyóiratok címfordítását teljesen ő végzi; esetleg referátumot is készít róluk. Egyes időszaki intézeti vagy minisztériumi vonatkozású igények kielésítésére összefoglaló értékeléseket készít a teljes anyagból.

A nagyszámú német nyelvű folyóirat címfordítását részben egyes - nem a dokumentációs osztály állományába tartozó - kutatók végzik. Ezek természetesen munkatársaikat közvetlenül is értesítik az őket érdeklő témákról. Ugyancsak a közvetlen figyelemfelhívás útját választottuk - papír és munkaidő hiányában és azért is, hogy a kartonállomány áttekinthetetlenül ne duzzadjon -, rövidebb cikkek, hirdetések, cikkrészletek esetében, amelyek nem kerülnek a tájékoztatóba, de bizonyos vonatkozásban esetleg figyelmet érdemelnek.

Külső munkatársak igénybevételénél ezt a nyelvi munkamegosztást esetenként, szakterületi tagolással is vegyítjük. A feldolgozásnak ez a módja is hozzájárul állandó közvetlen kapcsolat biztosításához a dokumentációs osztály és a kutatók között.

A címfordított anyag folyamatosan a szakozó munkatársához kerül, aki az eredeti folyóirattal való összevetés után, további szelektálást alkalmazva, a közölt címek nagyrészt decimális jelzetekkel látja el. Esetleg olyan cikkeket is felvesz a bulletinbe, amelyeket valamilyen szempontból szükségesnek lát, de a kiemelték között nem szerepeltek.

Ennek az utóbbi fázisnak előnyei:

1. A dokumentációs osztálynak immár két dolgozója ismeri a folyóiratok teljes anyagát. /Sőt a kartonok gépelése és egyeztetése során a harmadik munkatárs is a teljes anyag közelségébe kerül./ A reference szolgálat így sokkal hatékonyabb.
2. A jelzetalkotások a tényleges tartalom alapján történhetnek.
3. A szakozó is értesítheti az érdekelteket még a bulletin megjelenése előtt egyes cikkekről.

A szakozás elkészülte után a címfordításokat stencilre gépelik. A lehuaszt a fotólabor végzi, az összeállítás és szétküldés a könyvtár feladata.

A "Dokumentációs Tájékoztatót" megküldjük az OMK-nak, a KPM-nek és néhány érdekelt intézetnek és vállalatnak, a fennmaradt mennyiséget pedig szétosztjuk kutatóink között úgy, hogy minden 2-3 kutatónak jusson egy-egy példány.

A tájékoztatók szétküldését követő napokon a könyvtári forgalom rohamosan megnövekszik.

A hivatkozott folyóiratok egy hónapig az olvasóban maradnak, csak utána kölcsönözhetők.

Az idegennyelvű cikkekről szükség esetén a dokumentáció dolgozói helyszíni, szóbeli fordítást nyújtanak; nagyobb terjedelmű cikkeket szakfordítókkal fordíttatnak le. A folyóiratokba minden esetben bejegyezzük a készült fordítás raktári elhelyezési számát is. /Könyvrészlet fordítások esetében hasonlóképpen./

A címfordítás, szakozás és közlés után következik a legfontosabb munka: a válogatott anyag kartonra vitele és a kartonok lerakása. A kartonokra rábélyegezzük: Címfordítás.

Ujabban felmerült az a kérdés is, nem kellene-e a fontosabb hazai nyelvű cikkeket is szakrendben lerakni? Ezen a területen a kutatók hathatósabb segítségére is sor kerül.

Részlegünk azonban nemcsak az adott igények kielégítését tekinti feladatának. Az automobilgyártás és automobilközlekedés problémáit állandóan követve igyekszik felfigyelni azokra a tárgykörökre is, amelyek nálunk még nem kutatási feladatok, de rövidesen azokká válhatnak, vagy társintézményeinket majdan érdekelhetik. Ezekről a cikkekről szintén címfordításokat készítünk, és kartonokat állítunk ki.

A dokumentációs osztály jelszava: Minden munkaerő a dokumentáció munkaereje és minden anyag a dokumentáció anyaga. Tehát amellet, hogy bulletinjainkat kicseréljük a szakmailag közelálló intézetekéivel, rendszeresen igénybe vesszük az OMK szolgáltatásait is; kartonszolgálat, témafigyelés, irodalomkutatás, Műszaki Lapszemlék.

Intézetünk tapasztalatcsere-szerződésben áll a moszkvai autóközlekedési tudományos kutató intézettel /NIIAT/, és tudományos kapcsolatot tart fenn a drezdai hasonlócélu intézettel is. E két intézet kiadványai, sőt beszerzéseik jegyzékei is megtalálhatók könyvtárunkban.

Kartonállományunk fontos része a Német Tudományos Akadémia Dokumentációs Intézetének német nyelvű referáló kartonszolgálat.

-.-

Intézetünk dokumentációs osztálya, illetve egyes kutatók, tagjai az OMK keretében működő országos referáló hálózathoz is. A dokumentációs osztály vezetője egyúttal az autóközlekedési irodalmat referáló brigádnak is a vezetője.

-.-

Az Országos Széchenyi Könyvtáron keresztül bekapcsolódunk a hazai könyvtárközi kölcsönzésbe is. Itt elsősorban az OSZK folyóiratnyilvántartása jelent nagy segítséget. Ugyancsak az OSZK révén egyre nagyobb arányokat fog ölteni a külföldi könyvtárközi kölcsönzésünk is.

Az Intézet dokumentációs osztálya nemcsak a kutatókat látja el szakirodalommal. Kapcsolatot tart fenn üzemei szakmunkásaival is. Összefoglaló szakkatalógust bocsátottunk több üzemi dolgozónk rendelkezésére, azonkívül a "Dokumentációs Tájékoztatót" is rendszeresen megküldjük részükre.

Junius hónap folyamán előadást tartottunk Intézetünkben: "A dokumentáció a kutatás szolgálatában" címmel. Ennek során a dokumentáció múltját, jelenét /a dokumentációs szolgáltatásokat, könyvtár használati módot/ és jövő fejlődését ismertettük. Ezt követően kutatóinkkal látogatást tettünk az OMK-ban / hogy kutatóink konkrét kutatási témákkal kapcsolatban a helyszínen tapasztalhassák egy nagy könyvtár teljesítő-képességét, ill. használatának útjait és az abból reájuk származó előnyöket.

..

A dokumentációs osztály dolgozói állandó kapcsolatban állnak az egyetemes dokumentációs ügy problémáival. A Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója mellett a Dokumentation c. lap is megtalálható könyvtárunkban.

ATUKI KÖNYVTÁRA  
dokumentalistái

- . - . - . - . -

### FOLYÓIRAT-FIGYELŐSZOLGÁLAT FEJLŐDÉSE A VASUTI TUDOMÁNYOS KUTATÓ INTÉZETBEN.

A kutatóintézeti könyvtárak elsőrendű kötelessége, hogy a gyűjtőkörükbe tartozó legkorszerűbb irodalmat beszerezzék, és azt olvasóik rendelkezésére bocsássák. A szakkönyvek ismertetése nem ütközik különösebb nehézségbe. A mai gyorsiramu technikai haladás mellett azonban egyre nagyobb a szakfolyóiratok jelentősége. Cikkeik a legfrissebb kutatási, ki-